

Juha Jauhiainen

KOULUTUSVIDEO JA HARJOITUSSUUNNITELMA HIIHTOHISSISTÄ PELAS- TAMISEEN

KOULUTUSVIDEO JA HARJOITUSSUUNNITELMA HIIHTOHISSISTÄ PELAS- TAMISEEN

Juha Jauhiainen
Opinnäytetyö
Kevät 2024
TIK22KM
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Tietojenkäsittelyn tradenomi

Tekijä(t): Juha Jauhiainen

Opinnäytetyön nimi: Koulutusvideo ja harjoitussuunnitelma hiihtohissistä pelastamiseen

Työn ohjaaja(t): Perttu Hietala

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2024

Sivumäärä: 26

Hiihtohissistä evakuointi on onnettomuustyyppinä hyvin harvinainen. Onnettomuutena se koskettaa vain niitä pelastuslaitoksia, joiden toimialueella sijaitsee hiihtokeskuksia. Suomessa on tapahtunut ainakin kaksi tilannetta, joissa asiakkaat on täytynyt pelastaa kuljetuskoreista. Näihin onnettomuuksiin varautumisessa tärkeässä roolissa ovat hyvä yhteistyö, suunnittelu ja harjoittelu.

Evakuointi on tilanne, jossa hiihtohissi vikaantuu niin vakavasti, ettei hissien käyttäminen ole enää mahdollista ja asiakkaat täytyy saada pois hissien kuljetuskoreista. Pelastuslaitoksella asiakkaiden pelastamiseen ja kuljetuskorista alas laskemiseen käytetään muutamia eri toimintamalleja. Asiakkaat voidaan tuoda alas köysien avulla tai pelastaminen voidaan tehdä tikkaita hyödyntämällä. Kuljetuskoreista pelastamisen jälkeen asiakkaat kuljetetaan rinnealueelta kokoamispaikkaan moottorikelkkojen avulla.

Kehittämistyön tarkoituksena oli tuottaa koulutusvideo sekä harjoitussuunnitelma ja riskianalyysi Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen käyttöön.

Kehittämistyön tavoitteena oli tukea ja kehittää pelastajien ammattitaitoa hiihtohissistä pelastamisessa. Lisäksi tavoitteena oli helpottaa harjoituksen järjestämistä tekemällä ajantasainen koulutusmateriaali näytettäväksi ennen varsinaista käytännön harjoittelua.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään videopohjaista oppimista, erilaisia koulutusvideoita sekä koulutusvideon tekemistä. Aluksi tarkastelen videopohjaisen oppimisen hyötyjä ja toteuttamista. Lisäksi tarkastelen erilaisia koulutusvideotyyppisiä ja niiden soveltuvuutta eri tarkoituksiin. Lopuksi käyn läpi koulutusvideon tekemisen eri vaiheet ja mitä kuhunkin vaiheeseen sisältyy.

Opinnäytetyö sisältää kirjallisen harjoitussuunnitelman, riskianalyysin ja koulutusvideon. Koulutusvideolla käydään lävitse hissipelastaminen ylä- sekä alakautta. Harjoitussuunnitelmasta löytyy yksityiskohtainen suunnitelma harjoitukseen sekä siihen tarvittava kalusto ja ajoneuvot. Riskianalyysissä on arvioitu etukäteen kaikki mahdolliset riskitekijät, jotka voivat ilmetä harjoituksen aikana.

Asiasanat: Hissipelastaminen, koulutusvideo, harjoitussuunnitelma, riskianalyysi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Bachelor of Information Technology

Author: Juha Jauhiainen

Title of thesis: Training video and training plan for ski lift rescue

Supervisor: Perttu Hietala

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2024

Number of pages: 26

Evacuation from a ski lift is a very rare type of accident, affecting primarily those fire departments whose jurisdiction includes ski resorts. In Finland, there have been at least two instances where customers had to be rescued from ski lift gondolas. Cooperation, planning, and training play a crucial role in preparing for such accidents.

Evacuation occurs when a ski lift is seriously damaged, rendering its use impossible, and customers need to be safely removed from the transport gondolas. Fire departments employ various methods for this, such as lowering customers using ropes or utilizing ladders. After rescuing customers from the gondolas, they are transported from the slope area to evacuation point using snowmobiles.

The purpose of the development work was to create a training video and exercise plan for the North Ostrobothnia Fire Department. The goal was to support and enhance the skills of rescuers in ski lift evacuations and facilitate the organization of exercises by providing up-to-date training material before practical training sessions.

In the theoretical part of the thesis, I discuss video-based learning, various types of educational videos, and the process of creating educational videos. Initially, I examine the benefits and implementation of video-based learning. Additionally, I explore different types of educational videos and their suitability for various purposes. Finally, I go through the different stages of creating an educational video and what each stage entails.

The thesis includes a written exercise plan, risk analysis, and a training video. The video covers the evacuation of ski lifts from both above and below. The exercise plan contains a detailed outline of the training, the necessary equipment, and vehicles. The risk analysis anticipates all possible risk factors that may arise during the exercise.

Keywords: Training video, ski lift, exercise plan, evacuation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VIDEOPOHJAINEN OPPIMINEN	7
2.1	Videopohjaisen oppimisen hyödyt	7
2.2	Videopohjaisen oppimisen toteuttaminen	8
3	ERILAISET KOULUTUSVIDEOT	9
4	KOULUTUSVIDEON TEKEMINEN	11
4.1	Tavoitteiden asettaminen	11
4.2	Suunnittelu	12
4.3	Kuvaus ja muokkaus	13
4.4	Valmistelu ja laitteet	13
4.5	Animaatiot koulutusvideoissa	14
4.6	Videon editointi ja jakaminen	14
5	HARJOITUSSUUNNITTEMA JA RISKIANALYYSI	16
6	HISSIPELASTUSKOULUTUSVIDEON SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	17
6.1	Kuvausprosessin suunnittelu ja haasteet	17
6.2	Kuvaaminen	19
6.3	Videomateriaalin editointi	20
6.4	Palaute ja kehitysideat	22
7	HARJOITUSSUUNNITELMAN JA RISKIANALYYSIN LAATIMINEN	23
8	POHDINTA	24
	LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Työskentelen Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella paloesimiehenä. Vastuullani on operatiivisen työvuoron johtaminen ja kouluttaminen. Asemapaikkani on Kuusamon paloasema. Toimialueellamme on useita erityiskohteita. Yksi erityiskohteista on hiihtokeskus Ruka. Ruka aiheuttaa pelastustoiminnalle monia haasteita kuten esimerkiksi asukasmäärän kasvun sesonkiaikana. Rukan hiihtokeskuksessa on yhteensä 22 hissiä, joista 6 on tuolihissejä. Näiden hissien kapasiteetti vaihtelee kolmesta hengestä kahdeksaan henkeen. Mikäli tuolihissi vikaantuu niin pahoin, että ihmisten evakuointi on tarpeen, pelastuslaitos vastaa pelastustoiminnasta yhteistyössä Ruka-keskuksen kanssa.

Harjoittelemme hissipelastusta vähintään kerran vuodessa. Pelastuslaitoksella on oma tuolihissisimulaattori Rukan paloasemalla, jossa pääasiassa harjoittelemme. Simulaattori vastaa melko hyvin oikeiden hissien toimintaa, vaikka joitakin eroavaisuuksia esiintyy. Yleensä harjoitukset ajoittuvat juuri ennen laskettelukauden alkua. Tällä hetkellä meidän hissipelastusta käsittelevä teoriamateriaalimme alkaa olla vanhentunutta ja kaipaa päivitystä. Pelastustoimintamme tuolihisseissä on kehittynyt viimeisten viiden vuoden aikana huomattavasti, minkä vuoksi materiaalimme ei ole enää ajan tasalla. Opinnäytetyön kehittämistehtävän tavoitteena on päivittää koulutusmateriaali ja luoda valmis harjoitus, johon sisältyy koulutusvideo, harjoitussuunnitelma sekä riskianalyysi.

Opinnäytetyössäni kerron omasta prosessistani eli siitä, kuinka tein harjoitussuunnitelman, riskianalyysin sekä itse koulutusvideon. Avaan, mitä haasteita ilmeni tekemisen aikana, kuinka työ eteni ja mitä se sisälsi. Käsittelem saamaani palautetta työstä ja lopuksi pohdin koko opinnäytetyön tekemistä omasta näkökulmastani.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa kerron, mitä videopohjainen oppiminen on, mitä hyötyjä siitä saadaan ja kuinka sitä voidaan toteuttaa. Esittelen myös erilaiset koulutusvideotyypit. Teoriaosuuden lopussa kerron vielä koulutusvideon tekemisen prosessista.

2 VIDEOPOHJAINEN OPPIMINEN

Videopohjainen oppiminen on oppimista, joka toteutetaan videoiden avulla. Videot yhdistävät kameramateriaalia, animaatiota, grafiikkaa, tekstiä ja ääntä luoden moniaistisen oppimiskokemuksen. Videopohjainen oppiminen eroaa muista e-oppimisen muodoista useilla tavoilla, jotka liittyvät opetusmenetelmiin, vuorovaikutukseen ja oppimisympäristöön. Videopohjaisesta oppimisesta on nopeasti tulossa hallitseva verkkokoulutusmuoto. Strategisesti ja harkitusti toteutettuna se parantaa oppijoiden kykyä käsitellä uutta tietoa ja antaa valmiuksia soveltaa näin omaksuttua tietoa päivittäisessä elämässä. Pelkästään YouTubella on maailmanlaajuisesti kaksi miljardia käyttäjää, mikä on noin kolmannes internetin käyttäjämäärästä. (Hemmer 2022.)

2.1 Videopohjaisen oppimisen hyödyt

Videopohjainen oppiminen tarjoaa tehokkaan ja monipuolisen tavan hankkia uutta tietoa. Animoitujen selitykset muodostavat tehokkaan lähestymistavan, sillä visuaalisesti houkuttelevat animaatiot pystyvät havainnollistamaan monimutkaisiakin käsitteitä selkeästi. Tämä on hyödyllistä silloin, kun vaikeasti hahmotettavia asioita on vaikea selittää pelkän sanallisen kuvauksen avulla. (Hemmer 2022.)

Asiantuntijan esitellessä tietoaan videolla syntyy kokemus, joka jäljittelee luentoa tai jopa henkilökohtaista opetusta. Esimerkiksi YouTube sisältää paljon laadukkaita asiantuntijoiden tekemiä koulutusvideoita. Näistä videoista oppijat voivat hyödyntää heidän laajaa taitotietoaan. Tämän kaltaiset videot mahdollistavat oppimisen joustavuuden ja helpon saatavuuden, kun käyttäjät voivat oppia uutta missä ja milloin tahansa. (Hemmer 2022.)

Yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus voivat myös lisääntyä videopohjaisen oppimisen ansiosta. Katsojat voivat kommentoida, esittää kysymyksiä tai jakaa vaikka kokemuksiaan videoiden kommentiosioissa tai sosiaalisen median alustoilla. Tämän kaltaisessa oppimisympäristössä voidaan jakaa tietoa ja keskustella yhteisön kanssa. Videopohjainen oppiminen mahdollistaa monipuolisen ja nykyaikaisen tavan omaksua tietoa. Se mahdollistaa myös visuaalisen houkuttelevuuden, asiantuntijoiden tarjoaman laadukkaan opetuksen sekä yhteisöllisen oppimiskokemuksen. (Hemmer 2022.)

2.2 Videopohjaisen oppimisen toteuttaminen

Videopohjaisen oppimisen toteuttamisessa on monia näkökohtia, jotka on tärkeää huomioida hyvän oppimiskokemuksen varmistamiseksi. Sisällön tulisi olla lyhyt ja tiivis, sillä keskittymisajat verkossa oppimiseen ovat lyhentyneet merkittävästi. Nykypäivänä on tärkeää tarjota oppijoille hyvin kiteytettyä tietoa, jota on helppoa sisäistää lyhyessäkin ajassa. Valittujen aiheiden tulee olla relevantteja ja vastata oppijoiden kiinnostusta sekä tarpeita. Koulutettavien aiheiden tulee olla myös merkityksellisiä, jotta oppimisprosessi koettaisiin motivoivaksi ja hyödylliseksi. Lisätäkseen videon kiinnostavuutta on tärkeää hyödyntää monipuolisia visuaalisia elementtejä, kuten animaatioita, grafiikoita ja ääniä. Tällä varmistetaan, että materiaali on visuaalisesti houkuttelevaa ja tasapainoista. Tämä edistää oppimisen tehokkuutta. (Hemmer 2022.)

Interaktiivisuus on suuressa roolissa videopohjaisessa oppimisessä. Lisäämällä videoon interaktiivisia elementtejä mahdollistaa oppijoiden aktiivisemmän osallistumisen ja auttaa heitä soveltamaan uutta tietoa välittömästi. Tämä lisää oppimiskokemuksen tehokkuutta ja sitoutuneisuutta. Videot on tärkeää optimoida eri laitteille. Sisällön tulee olla saatavilla ja sopivassa muodossa eri päätelaitteille, jotta oppijat voivat nauttia merkityksellisestä oppimisesta millä tahansa laitteella. Tällä keinoin varmistetaan joustavuus ja saavutettavuus erilaisille käyttäjille. Näiden kaikkien seikkojen huomioiminen edistää onnistunutta videopohjaista oppimista. (Hemmer 2022.)

3 ERILAISET KOULUTUSVIDEOT

Koulutusvideot ovat tehokas tapa vastata nykyiseen keskittymiskyvyn lyhenemiseen. Tämä koulutamistapa on erinomainen tapa hajottaa monimutkaiset ja abstraktit käsitteet helposti sisäistettäviksi tietopaloiksi. Sopivan koulutusvideotyypin valinta riippuu kohdeyleisön tavoitteista, budjetista sekä käytettävissä olevista resursseista. (F. Learning Studio 2021.)

Animoituja koulutusvideoita on todella paljon erilaisia. On esimerkiksi tauluanimaatioita, 3D-kuvia, kineettisiä eli animoituja tekstejä, videoita sekä liikkuvia grafiikoita. Näissä koulutusvideoissa käytetään täysin animoitua visuaalista sisältöä havainnollistamaan jokin asia kohdeyleisölle. Tämä koulutusvideotyyppi sopii hyvin ideoiden ja monimutkaisten prosessien selittämiseen sekä havainnollistamaan käsitteitä, jotka ovat näkymättömiä tai joita on vaikea kuvitella. (F. Learning Studio 2021.)

Simulaatiokoulutusvideot käyttävät todellisia tilanteita oppijoiden kouluttamiseen. Näissä yleensä yleisö seuraa yhteensopivia skenaarioita, joihin he pohtivat toteuttamiskelpoisia ratkaisuja. Simulaatiokoulutusvideot poikkeavat muista koulutusvideoista siten, että niissä näytetään tarkalleen, kuinka tietyissä tilanteissa tulisi toimia. Niitä voi käyttää esimerkiksi asiakaspalvelutilanteisiin kouluttamisessa. Simulaatiokoulutusvideot sopivat parhaimmillaan kokemukselliseen oppimiseen. (F. Learning Studio 2021.)

Ohjevideot ohjaavat oppijaa prosessin läpi. Tämän tyyppiset videot ovat suosittuja YouTubessa. Videoillaan kouluttaja näyttää tarkan prosessin tai toimintatavan. Kun yleisö yrittää toistaa tätä toimintamallia, siitä yleensä opitaan. Ohjevideot ovat hyvä tapa esittää jokin toimintamalli vaiheittain. Esimerkkinä mainittakoon ruoanvalmistusta esittelevät videot, joissa katsojaa opetetaan valmistamaan jokin ruoka. (F. Learning Studio 2021.)

Interaktiiviset koulutusvideot sisältävät vuorovaikutteisia elementtejä, joiden avulla oppijat voivat johtaa tarinaansa ja osallistua kokemukseen. Interaktiivisia elementtejä voivat olla erityyppiset kysymykset, 360 asteen videot tai henkilökohtaiset kommunikatiiviset luennot. Tämän tyyppisten videoiden luominen vie aikaa. Nämä videot ovat kuitenkin yksi kiinnostavimmista koulutusvideotyypeistä, ja ne tarjoavat oppijoille mahdollisuuden tutustua valintansa lopputulokseen. Interaktiivisia

elementtejä kannattaa käyttää niin usein kuin mahdollista. Ne voidaan sijoittaa erityyppisiin harjoitusvideoihin mukaansatempaavamman kokemuksen luomiseksi. (F. Learning Studio 2021.)

Esittäjän koulutusvideoissa joku puhuu suoraan yleisölle kameran kautta. Tämä koulutusvideotyyppi ei vaadi yleensä mitään tehosteita ollakseen tehokas. Esittäjän koulutusvideot toimivat parhaiten, kun halutaan esitellä esittäjän tietoja tai taitoja. Tässä videotyyppissä on etuna se, että tämän kaltaisen materiaalin tuottaminen ei vaadi kovin paljoa. Esittäjä voi muuttaa tavallisen harjoittelun videoksi kameran avulla. Tätä videotyyppiä voi hyödyntää silloin, kun yrityksen sisältä löytyy miellyttävä ja uskottava esiintyjä. Tämän videotyyppin avulla organisaatiot voivat myös luoda koulutussisältöä käytettävissä olevista resursseista. (F. Learning Studio 2021.)

HSE-koulutusvideo tulee sanoista health, safety and environment. Nämä koulutusvideot käyttävät systemaattista lähestymistapaa työturvallisuuden näkökohtiin. Ne auttavat lisäämään tietoisuutta mahdollisista työntekijöiden terveyteen ja hyvinvointiin kohdistuvista uhista. Videot voivat käsitellä myös yrityskohtaisia turvallisuuskäytäntöjä kuten turvallisuuskatsaukset tai yleisimmät tapaturmatyyppit tietyssä työssä. Näillä koulutusvideoilla voidaan kouluttaa työntekijöitä työturvallisuudesta turvallisuuskoulutusmääräysten mukaisesti. (F. Learning Studio 2021.)

Screencast-koulutusvideot ovat koulutussisällöltään näyttötallenteita. Tämän tyyppiset videot ovat suosituimpia ohjelmistojen opetusohjelmien ja demojen kanssa. Videot yleensä tallennetaan varsinaisen ohjelmiston näytöllä ja käyttävät selostusta opastamaan oppijaa suorittamaan tehtävät. Monet ohjelmistoyritykset ovat käyttäneet tämän tyyppisiä koulutusvideoita opettaakseen asiakkaita käyttämään ohjelmistojaan. (F. Learning Studio 2021.)

Johtopäätöksenä erityyppisistä koulutusvideoista voi todeta, että valinnanvaraa on runsaasti. Koulutusvideot voivat vaihdella yksinkertaisesta screencast-tallenteesta monimutkaisiin animoituihin videoihin. Videotyyppin valintaan kannattaa käyttää aikaa, koska oikein valittu koulutusvideotyyppi tekee työntekijöiden kehityksestä viihdyttävämpää, kiinnostavampaa ja tehokkaampaa. (F. Learning Studio 2021.)

4 KOULUTUSVIDEON TEKEMINEN

Tässä käsitellään koulutusvideon suunnittelua ja toteutusta, aloittaen tavoitteiden asettamisesta ja perehtyen sitten suunnitteluvaiheen eri osa-alueisiin. Kappale alkaa korostamalla tarvetta ymmärtää liiketoiminnan tavoitteet ja yhteistyön merkitys suunnittelutiimin kanssa. Seuraavaksi keskittyy koulutusvideon kohdeyleisön määrittämiseen ja oppimistavoitteiden asettamiseen. Tämän jälkeen käsitellään suunnitteluprosessin eri vaiheita, kuten tiimin rakentamista, videon tyyppien valintaa, laitteiden hankintaa sekä projektinhallintaa. Kappaleessa pohditaan myös käsikirjoituksen merkitystä ja kuinka tärkeää on varmistaa viestin selkeys. Lisäksi käsitellään kuvaus- ja muokkausvaihetta, kuten äänen merkitystä, eri videotyyppien valintaa ja animaatioiden käyttöä koulutusvideoissa. Lopuksi käsitellään videon editointia, jakamista ja viestintäsuunnitelman tärkeyttä.

4.1 Tavoitteiden asettaminen

Ennen videon suunnittelun aloittamista on tärkeää perehtyä laajempaan koulutusstrategiaan ja ymmärtää liiketoiminnan tavoite. On myös ensiarvoisen tärkeää pohtia, mitä tuloksia videolla yritetään saavuttaa. Tässä vaiheessa kannattaa tehdä yhteistyötä suunnittelutiimin kanssa ja tehdä yhdessä koulutustarpeiden analyysi. Analyysi yleensä auttaa hahmottamaan, kuinka koulutusvideo liittyy kokonaissuunnitelmaan. Se tarjoaa usein pääsyn nykyisiin resursseihin, jotka voivat auttaa videon suunnittelussa. Liiketoiminnan tavoitteen ymmärtäminen taas auttaa selventämään videoprojektin koko laajuutta. (DeBell 2019.)

Vielä ennen videon suunnittelua on tärkeää pohtia, mikä on koulutusvideon kohdeyleisö, sillä yleisön ymmärtäminen on avain tehokkaan koulutusvideon suunnitteluun. Videon tekemistä kannattaa ajatella koko suunnitteluprosessin ajan aina yleisön näkökulmasta. Tässä vaiheessa on hyvä myös määritellä oppimistavoite: mitä koulutettavien tulisi tietää tai kyetä tekemään tämän koulutusvideon katsomisen jälkeen. On tärkeää varmistaa, että oppimistavoite on selkeä, ytimekäs ja relevantti. Oppijoiden olisi hyvä tietää tavoite ennen videon katsomista. (DeBell 2019.)

4.2 Suunnittelu

Kun tiedetään oppimistavoite ja projektin laajuus, on aika aloittaa suunnittelu. Tämä tarkoittaa aiheen ymmärtämistä, tiimin rakentamista, videotyyppin valitsemista ja laitteiden hankkimista. Tiimin rakentaminen riippuu monesti videoprojektin laajuudesta. Jotkin projektit voi toteuttaa yksin ja toiset vaativat 5–10 hengen tiimin. Tiimin kokoon vaikuttaa myös toimitusaikataulu. Tiimissä auttaa paljon sellaiset ihmiset, joilla on kokemusta suunnittelusta, videokuvauksesta tai videoiden editoinnista. Varmista että sinulla on hyvä tiimi, jonka kanssa lähdet rakentamaan projektia. (DeBell 2019.)

Videotyyppin valintaan vaikuttaa se, millaisen koulutusvideon aikoo luoda. Se, onko videolla animoituja tai interaktiivisia elementtejä, vaikuttaa tyyppin valintaan. Kaikki riippuu yleisöstä, viestistä, tavoitteista ja käytössä olevista resursseista. Laitteiden valintaan vaikuttaa taas valittu videotyyppi. Varusteluettelo kannattaa tehdä jossakin vaiheessa suunnittelua. (DeBell 2019.)

Kun tiedetään koko projektin laajuus, tarvitaan projektisuunnitelmalle jokin hallintatyökalu. Yleensä koulutusvideot eivät koostu vain yhdestä videosta, vaan useimmiten ne ovat 15–30 videon sarja. Suuren koulutusvideoprojektin hallinta voi olla todella haastavaa ilman kunnollista projektinhallintatyökalua. Projektinhallintatyökaluja on saatavilla niin ilmaiseksi kuin maksullisella lisenssillä. Suuremmissa projekteissa tämä työkalu on lähes välttämätön, jotta koko tiimi pysyy varmasti projektin mukana. (DeBell 2019.)

Kun suunnittelun valmistelu on tehty, päästään itse suunnitteluun ja käsikirjoitukseen. Hyvin tehty käsikirjoitus on välttämätön tehokkaan koulutusvideon luomiseen. Yleensä ilman hyvää käsikirjoitusta video on hajanainen ja erittäin pitkä. Käsikirjoituksen laatiminen vaatii paljon harjoittelua. Kannattaa varmistaa, että käytössä on tarpeeksi aikaa hyvän käsikirjoituksen tekemiseen. Hyvä käsikirjoitus on hyvin kirjoitettu, hyvin järjestetty ja helppo ymmärtää. Käsikirjoituksen tekemisessä on hyvä aloittaa luonnoksilla ja keskittyä tarkasti tekemiseen. Kirjoittaessa kannattaa puhua ääneen ja yksinkertaistaa kieltä mahdollisimman paljon. Viestin on oltava lyhyt ja suora, ja siinä on käytettävä vain tarpeellisia sanoja. Luonnos kannattaa lukea monta kertaa läpi ja muokata aina uudestaan. Jos käsikirjoittaminen ei ole omaa vahvuusaluetta, kannattaa harkita ammattilaisen palkkaamista tähän tarkoitukseen, koska käsikirjoitus on koulutusvideon olennaisin osa. (DeBell 2019.)

4.3 Kuvaus ja muokkaus

Kuvaus- ja muokkausvaiheessa tuotetaan, kuvataan ja editoidaan koulutusvideo. Laadukkaasti tuotettu video auttaa poistamaan häiriötekijöitä ja lisää oppijoille keskittymiskykyä, selkeyttä, luotamusta ja mukavuutta. Videon ääniraita voi tehdä videosta joko paremman tai rikkoa sen. Nauhoitusta tehdessä kannattaa huomioida muutamia perusasioita kuten taustamelun minimointi ilman kaikua, mikrofonin laadukkuus sekä sen oikea paikka. Tietokoneiden sisäänrakennetut mikrofonit ovat yleensä laadultaan huonoja eivätkä anna videolle ammattimaista vaikutelmaa. Ääniraitaa voi jälkikäteen muokata, mutta laadukas alkuperäinen ääni auttaa tässäkin paljon. (DeBell 2019.)

Screencast-videoita varten kannattaa valita laadukas ohjelmisto. Visuaalisen kokemuksen tulisi olla mahdollisimman puhdas ja saumaton. Avoimet välilehdet ja sotkuinen työpöytä häiritsevät, joten työpöytä kannattaa siivota ennen nauhoittamista. Ennen tallennusta tulee varmistaa, että osaa navigoida prosessin läpi. Tässä säästää paljon aikaa, jos harjoittelee hyvin etukäteen. Prosessi on tunnettava riittävän hyvin, jotta voi suorittaa sen nopeasti ja itsevarmasti. (DeBell 2019.)

4.4 Valmistelu ja laitteet

Videokuvauksessa kannattaa varmistaa, että käytössä on laadukas videokamera, jalusta, valaistussarja ja mikrofoni. Suunnittele hyvin kuvauspäivä kuten aika, paikka ja aikataulu. Kaikki nämä ovat tärkeitä, jotta kuvauspäivän aika käytetään tehokkaasti hyödyksi. Kuvauspäivälle valitaan hyvä ympäristö. Kuvauspaikalla ei tulisi olla paljon liikennettä. Hyvin valitussa ympäristössä voi käyttää pelkästään luonnon- tai keinovaloa. Valojen sekoittaminen on kuvauksessa haastavaa, eikä se ole hyvä idea. Luonnonvaloa käytettäessä tulee huomioida, että auringonvalo liikkuu nopeasti. Keinotekoinen valo on taas täysin hallittavissa, ja siksi se on monesti parempi valinta. (DeBell 2019.)

Kuvatessa käytä jalustaa, koska kukaan ei pidä tärisevästä kuvamateriaalista. Vakainkin käsi heiluu jonkin verran ja häviää laadussa jalustalle. Tausta kannattaa pitää niin yksinkertaisena kuin mahdollista. Mitä sumeammaksi ja epätarkemmaksi taustan saa, sen parempi, sillä huomion tulee olla esiintyjässä. Kuvatessa kannattaa pohtia tarkasti, onko manuaalinen tarkennus parempi vaih-

toehto kuin automaattinen. Joskus automaattinen tarkennus voi siirtyä tarkentamaan väärällä hetkellä, mikä häiritsee oppimista ja antaa epäammattimaisen ilmeen. Manuaalitarkennuksessa voit hallita tarkennusta koko ajan itse. Kuva kannattaa rajata oikein ja miettiä tarkasti esittäjän sijoittamista. Ennen varsinaista tallennusta tätäkin kannattaa harjoitella ja testata. (DeBell 2019.)

4.5 Animaatiot koulutusvideoissa

Animaatiot ovat hyvä tapa parantaa koulutusvideota. Ne auttavat selittämään prosesseja ja kaavioita. Koko koulutusvideo voi olla animoitu, eikä tällöin videota tarvitse kuvata. Useimmiten animaatiovideot yhdistävät kuvia ja tekstiä. Paras animaatiovideo syntyy silloin, kun siihen on hyvä suunnitelma. Käsikirjoituksesta voi tehdä lisäksi vielä visuaalisen kuvakäsikirjoituksen eli storyboardin. (DeBell 2019.)

Kokemattoman videoiden editoijan on parasta aloittaa yksinkertaisella ohjelmistolla. Näillä ohjelmistoilla on hyvä oppimiskäyrä, ja ne tarjoavat silti mahdollisuuden luoda tehokkaita ja mukaansatempaavia videoita. Kokemuksen lisääntyessä kannattaa kokeilla edistyneempiäkin ohjelmistoja. Hyvä ohjelmisto on sellainen, jolla voit luoda videoita tehokkaasti ja nopeasti. Yksinkertainen on yleensä parempi. Koulutusvideoilla tulee noudattaa brändin ohjeita. Animoiduissa videoissa se on erityisen tärkeää, että käytät oikeita värejä, fontteja, kuvia ja merkkejä, jotka sopivat yrityksesi brändiin. Ihmiset rakastavat tarinoita, ja animoidut videot antavat hyvän tilaisuuden kertoa niitä. (DeBell 2019.)

4.6 Videon editointi ja jakaminen

Videon editointi vie aikaa. Siltä ei voi välttyä, koska se on tärkein osa videon luontiprosessia. Videon muokkaaminen on se hetki, kun lopputuotos on mahdollista herättää henkiin. Tässä on vielä varmistettava, että viesti on selkeä ja että siirtymät sekä virtaus ovat kaikki täysin perusteltuja ja fiksuja. Saatavilla on monia videoeditointiohjelmistoja. Jotkin ovat ilmaisia ja jotkin todella kalliita. Valitaan budjettiin ja taitoihin parhaiten sopiva ohjelmisto. Ohjelmiston käyttöä voi opetella katsomalla esimerkiksi YouTuben opetusohjelmia. Siirtymissä on oltava johdonmukainen eikä niiden tarvitse olla erityisen hienoja. Usein yksinkertaisimmat siirtymät ovat parhaita. Ole johdonmukainen

koko videon ajan. Mitä johdonmukaisempi pystyy olemaan, sitä vähemmän oppijat kokevat kognitiivista ylikuormitusta. Tässäkin videotyyppissä on tärkeää pysyä brändin mukaisena: käytetään yrityksen logoa, värejä, fontteja sekä grafiikkaa. Tämä auttaa luomaan yhtenäisen ulkoasun ja tunntuman koulutusvideoihin. Tekstin ja grafiikan lisääminen koulutusvideoihin on lähes välttämätöntä. Tämä auttaa korostamaan oppijan kannalta tärkeimpiä tietoja. Tekstiä kannattaa käyttää vain korostamaan oppijan kannalta tärkeimpiä tietoja. Tämä toimii hyvin lyhyiden luetteloiden, sanastojen tai määritelmien yhteydessä. Käytetään vain asiaankuuluvaa grafiikkaa, joka parantaa oppimiskokemusta ja tukee sisältöä. Taustamusiikki sopii hyvin osallistumiseen mutta ei varsinaiseen oppimiseen. Musiikki voi häiritä oppijoita. Mikäli tarkoituksena on saada yleisö mukaan, taustamusiikki on pakollinen. Se auttaa luomaan tarinaan sävyn ja tunteen. Suoriin tutoriaaleihin ja vaiheittaisiin prosesseihin ei kannata käyttää musiikkia, sillä se voi häiritä ja heikentää oppimiskokemusta. Lopuksi kannattaa varmistaa vielä opetuslujan tai verkkoalujan laatuvaatimukset. (DeBell 2019.)

Videon valmistuttua seuraava askel on sen jakaminen. Suurin osa tästä vaiheesta riippuu opetuslujasta ja organisaatiosta. Mikäli video on tarkoitettu sisäiselle yleisölle, niitä isännöidään yleensä opetuslujassa. Tällöin tulee tehdä yhteistyötä opetuslujan järjestelmänvalvojan kanssa. Näin voi yleensä määrittää koulutusvideon näkyvyyden eri ryhmille tai yksittäisille henkilöille. Mikäli video on suunnattu ulkoiselle yleisölle, isännöintiin on olemassa monia eri verkkoalustoja. YouTube on näistä varmaankin suosituin. Nämä videot voidaan ladata ja jakaa kenen kanssa tahansa kopiaamalla ja liittämällä URL-osoite. Videon jakamiseen on hyvä tehdä myös viestintäsuunnitelma. Videon tekeminen ei vielä tarkoita, että ihmiset katsovat sen. Täytyy suunnitella, miten viestiä videosta organisaatiolle, eli varmistaa, että kohdeyleisö tietää videosta ja siitä, missä he voivat sen katsoa. (DeBell 2019.)

5 HARJOITUSSUUNNITTEMA JA RISKIANALYYSI

Harjoitussuunnitelman tarkoitus on saada harjoituksesta mahdollisimman tehokas. Harjoitussuunnitelmaan laitetaan harjoituksen nimi, aihe, ajankohta, paikka, osallistujat sekä kerrotaan harjoituksen toteutustapa. Harjoitussuunnitelmaan asetetaan myös tavoitteet ja määritellään harjoituksen laajuus sekä aikataulu. Tavoitteen asettelussa kaksi tai kolme päätavoitetta on parempi kuin pitkä lista toissijaisia tavoitteita. Laajuutta suunniteltaessa otetaan huomioon, kuinka monta ihmistä osallistuu, missä harjoitus toteutetaan, kauanko harjoitus kestää sekä tarvitseeko harjoitus etukäteisvalmisteluja. Suunnitelmaan nimetään myös harjoitukselle johtaja. Johtaja vastaa harjoituksen johtamisesta eikä itse osallistu varsinaiseen harjoitukseen. Suunnitelman loppuun kirjataan vielä, missä ja milloin järjestetään palautetilaisuus. Palaute ja harjoituksen arviointi on tärkeä osa toimintatapojen jatkuvaa kehittämistä. Harjoituksen johtajan onkin syytä varata aikaa harjoituksen palautteen ja tulosten analysointiin. (Salokorpi & Palomaa, 2010, päivitetty Kuitunen, 2022.)

Riskianalyyssissä on tarkoitus kartoittaa etukäteen kaikki mahdolliset riskitekijät, jotka voivat ilmetä harjoituksen aikana. Riskianalyysin tekeminen perustuu yleensä usean ihmisen tietojen hyödyntämiseen ja yhdessä pohtimiseen. Riskianalyysin tekemisessä on paljon hyviä puolia kuten se, että analyysiä pohtiessa harjoitus käydään läpi kohta kohdalta todella yksityiskohtaisesti. Tämä vaihe itsessään on jo todella hyvä oppimisprosessin vaihe. Riskejä tunnistettaessa ei etsitä syyllisiä vain syytä. Riskit on tärkeää tunnistaa niin, että tiedetään, mitkä riskit ovat suurimmat ja tärkeimmät torjua. Riskit priorisoidaan selvittämällä niiden suuruus. Tämä määräytyy riskin todennäköisyyden perusteella. Kaikki riskit dokumentoidaan huolellisesti. Mitä yksityiskohtaisemmin tämän pystyy tekemään, sitä helpompi sitä on myöhemmin hyödyntää. Lopuksi tulee tärkein vaihe, jossa sovitaan toimenpiteistä, joilla tunnistetut riskit hallitaan ja aloitetaan niiden toteuttamisen seuranta. (Suomen Riskienhallintayhdistys 2012.)

6 HISSIPELASTUSKOULUTUSVIDEON SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Aloitin videon suunnittelun lokakuussa 2023. Aivan viime metreille saakka minulla oli koulutusvideon aiheeksi muutama eri vaihtoehto. Keskustelin vaihtoehtoista esihenkilöitteni kanssa, ja lopulta hissipelastus todettiin vaihtoehtoista tarpeellisimmaksi ja ajankohtaisimmaksi.

6.1 Kuvausprosessin suunnittelu ja haasteet

Määrittelin ensimmäiseksi videon tavoitteeni, joka oli saada videosta selkeä ja ytimekäs. Videolla tulisi myös näkyä tarkasti tekniikoiden yksityiskohdat. Samalla määrittelin myös oppimistavoitteen. Oppimistavoite oli, että videolta saataisiin selkeä muistikuva oikeasta suoritustekniikasta ennen varsinaista käytännön harjoitusta. Seuraavaksi tuli sisällön suunnittelu ja käsikirjoituksen tekeminen. Tässä vaiheessa päätin suoritusten järjestyksen, joka oli hyvin selkeä ja sama kuin itse harjoituksessakin. Kuvauskaluston valinta oli myös selkeä: kuvaukseen käytettiin pääasiassa kuvauskopteria (*kuva 1*), ja muu kuvaaminen tehtiin puhelimilla. Lopuksi pyysin vielä palautetta käsikirjoituksesta työvuoroltani. Palautteen perusteella käsikirjoitus oli oikein hyvä.

Kuva 1. Kuvauskopteri eli kauko-ohjattu ilma-alus (RPAS)

Käsikirjoituksen jälkeen aloin kartoittamaan sitä, missä kuvaan harjoituksen, kuinka monta henkilöä tarvitsen avukseni ja minkälaista osaamista heillä täytyy olla. Oikean hissien käyttäminen kuvaukseen olisi haastavaa. Kuvaus täytyisi järjestää Rukan hissien aukioloaikojen ulkopuolella, jolloin kuvauspaikalla olisi pimeää ja harjoitukseen keinovalon järjestäminen olisi todella haastavaa, joten ainoaksi vaihtoehdoksi jäi meidän tuolihissisimulaattorimme (kuva 2).

Kuva 2. Rukan paloasemalla sijaitseva hissipelastussimulaattori

Henkilöressurssien tarpeen aloin kartoittamaan pohtimalla, minkälaista osaamista tarvitsen kuvaukseen. Yhden henkilön täytyy olla korkeanpaikan kouluttaja, jotta harjoituksen tekeminen kuvauksissa on edes mahdollista. Kuvauksessa kouluttaja vastaa suorituksen turvallisuudesta ja oikeista toimintatavoista. Kouluttaja pystyy myös kuvaamaan samalla ylhäällä olevalta tasanteelta vaijerille laskeutumisen. Yhden henkilön tarvitsen suoritukseen alamieheksi, joka kontrolloi suorituksessa vaijerilla liukumisen vauhtia sekä avustaa vaijerilla suoritusta tekevää henkilöä. Alamiehellä täytyy olla lisäksi pätevyys lentää kuvauskopteria, koska kuvauksessa alamiehen täytyy myös kuvata kopterilla. Kuvauskopterilla kuvataan vaijerilla ja korissa tapahtuvaa pelastustoimintaa. Yhden henkilön täytyy olla kuljetuskorissa pelastettavana asiakkaana. Tämä henkilö pystyy samalla kuvaamaan

kuljetuskorilla tapahtuvaa pelastustoimintaa. Varsinainen hissipelastuksen suorittaminen, kuvausten ohjaaminen ja päivän organisointi jää yhdelle henkilölle eli minulle. Johtopäätös on, että kuvauksiin tarvitsen itseni lisäksi kolme henkilöä.

Kuvaus tapahtuu työvuorossa hälytysvalmiudessa muiden työtehtävien sen salliessa. Täytyy siis huomioida se, että kuvaus voi keskeytyä milloin vain. Harjoitus on suunniteltava niin, että on mahdollista keskeyttää se nopeasti ja jättää kalusto harjoituspaikalle. Kuvaamisen täytyy tapahtua aamupäivästä noin klo 10 ja klo 14 välisenä aikana, jolloin päivänvalo on kaikista eniten. Tämä ajankohta valittiin sen takia, että simulaattorille on hankalaa järjestää keinovaloa. Sään kuvauspäivänä tulisi olla melko kirkas, eikä pakkasta saisi olla enempää kuin 15 astetta. Liian kovalla pakkasella tai lumisateella kuvaus hankaloituu merkittävästi.

Alakautta pelastamisessa kuvaaminen helpottuu, koska työskentely tapahtuu pääasiassa tikkaita apuna käyttäen. Tällöin kuvaamiseen vapautuu enemmän resursseja ja toiminta tapahtuu kokonaan yhden kuljetuskorin ympärillä. Tässäkin suorituksessa kuljetuskorissa tapahtuva pelastustoiminta kuvataan kuvauskopterilla sekä kuljetuskorissa asiakkaana istuvan henkilön toimesta.

6.2 Kuvaaminen

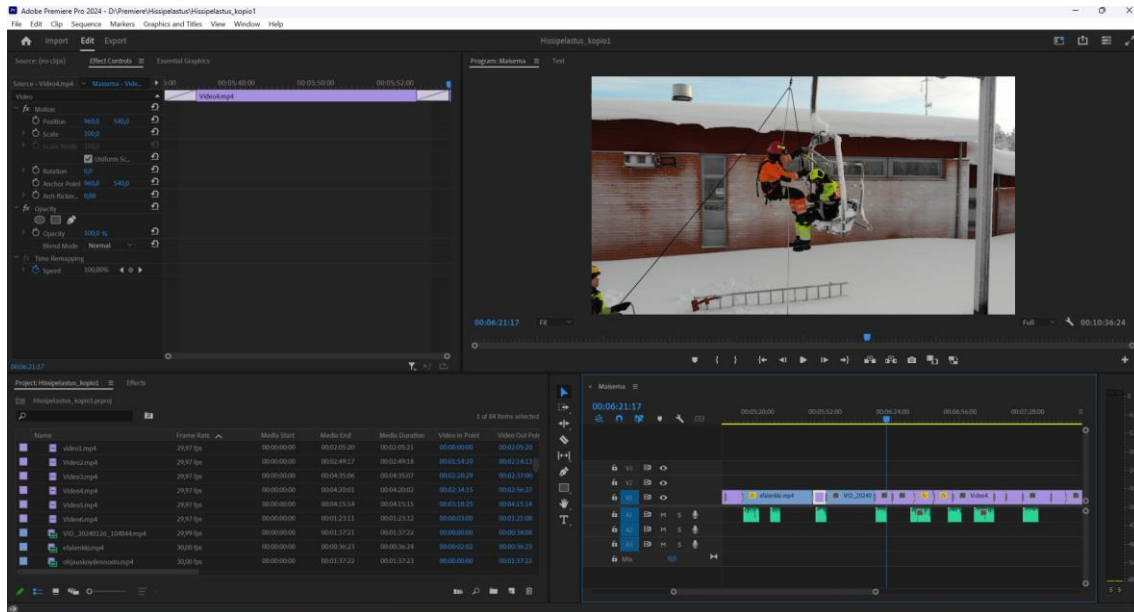
Kuvaamisen olin suunnitellut tapahtuvaksi tammikuun aikana. Kuvaukseen olin suunnitellut työvuoroni kanssa tietyn päivän tammikuun alusta, jolloin kuvaaminen tehdään. Ensimmäisenä suunniteltuna päivänä sää muuttui lumisateiseksi ja niin synkäksi, ettei kuvaaminen olisi ollut järkevää. Suunniteltiin toinen päivä, joka oli seuraava työvuoro. Tähän työvuoroon tuli yhden henkilön poisolo, jolloin kuvausta oli mahdoton toteuttaa. Niinpä kuvaaminen siirtyi taas seuraavaan työvuoroon. Tänä kolmantena työvuorona suunniteltu kuvaus onnistui, ja näin saimme materiaalin kuvattua suunnitellusti tammikuun aikana.

Saavuttuamme kuvauspaikalle ensimmäisenä edessämme olivat valtavat lumityöt, koska simulaattori oli aivan lumen peitossa. Vallitseva sää toi myös lisähaasteen, koska pakkasta oli 16 astetta. Tämä täytyi huomioida kameroiden akkujen kestoissa sekä pukeutumisessa. Itse kuvaus ja kuvaukselle suunnitellut suoritteet onnistuivat suunnitellusti, ja saimme hyvin materiaalia editointia varten. Yhden henkilön lisä olisi tuonut vielä paremman lopputuloksen. Tämä olisi helpottanut siinä, ettei kuvauskopterin lentäjän olisi tarvinnut olla alamiehenä, ja kuvaaja olisi saanut keskittyä täysin

kuvaamiseen. Kuvauksissa oli muutama tilanne, jossa kopteri ei kerennyt liikkua mukana, koska alamiehen piti keskittyä muuhun toimintaan ja jättää kopteri leijuntaan. Nämä tilanteet pystyttiin kuitenkin ennakoimaan jollain tapaa ja kuvaamaan tilanne potilaan tai kouluttajan toimesta eri kameralla. Tämä toiminta kuitenkin näkyy kameralla joissakin kohdissa, kun potilaalla on kännykkä kädessä ja hän kuvaa pelastustoimintaa. Kuvaamisen ohjaamisessa oli myös omat haasteet, koska olin suorittamassa videolle pelastustoimintaa samalla, kun ohjasin ja johdin kuvaustoimintaa. Tämä onnistui kuitenkin hyvin, kun teimme suorituksen osissa ja pidimme kuvaamisessa rauhallisen tahdin. Kuvaamiseen kului aikaa kaikkinsa noin 5 tuntia.

6.3 Videomateriaalin editointi

Videon editointiprosessin aloitin keräämällä kaiken kuvatun materiaalin yhteen paikkaan. Ensimmäiseksi siirsin videot kuvauskopterista suoraan tietokoneelleni. Tämän jälkeen siirsin videot myös kahdesta eri puhelimesta suoraan tietokoneelleni. Katsoin videot kerran läpi tietokoneella, ja tässä vaiheessa jo tiesin, että materiaalia oli riittävästi ja se oli laadukasta. Aineistoista saisi koottua hyvän videon. Videon editoinnin tein Adobe Premiere Pro -ohjelmalla (*kuva 3*). Itse editointi alkoi esittelyn tekemisellä ja ensimmäisen suorituksen kokoamisella eri kameroista. Tässä vaiheessa tulikin ensimmäinen yllättävä ongelma, kun yhden kameran materiaali pikselöityi editoidessa. Selvittelin ongelmaa, ja jonkin ajan kuluttua sainkin pienen aavistuksen siitä, mistä ongelma saattoi johtua. Yksi kuvaukseen käytetyistä puhelimista oli kuvannut paremmalla kuvanlaadulla kuin muut kamerat. Tulin siihen ymmärrykseen, että tästä koitui siinä vaiheessa ongelma, kun editointi eli ”kohtaus” aloitetaan eri kuvanlaadulla ja koko video määritetään aloittavan videon tiedoilla. Nyt tähän ongelmaan piti keksiä ratkaisu, jotta saisin myös nämä pikselöityneet materiaalit käyttöön. Etsin ratkaisua ja ainoaksi vaihtoehdoksi totesin, että videot täytyy muuttaa samalle kuvanlaadulle kuin kaksi muuta kameraa. Tähän löysin melko nopeasti sopivan online-ohjelman, jolla videoiden muuttaminen onnistui hyvin, minkä jälkeen editointi jatkui.

Kuva 3. Kuvakaappaus Adobe Premiere Pro -ohjelmasta

Itse videokuvan editoinnin jälkeen aloin poistamaan videosta ylimääräiset ääniraidat ja suunnittelemaan videolle lisää informatiivisuutta. Tähän olin suunnitellut selkeät videolle ilmestyvät tekstit, jotka tarkentaisivat tapahtuvaa suoritusta. Tätä hetken aikaa tehtyäni huomasin, että tietyissä kohdissa tekstiä olisi liikaa, mikä tekisi videosta sekavan. Poistin tekstit ja harkitsin, voisiko videon päälle tehty selostus toimia tämänkaltaisessa koulutusvideossa paremmin. Äänitin videolle selostusta, mikä oli huomattavasti toimivampi ratkaisu kuin tekstitys. Selostuksen äänityksessä oli vielä yksi ongelma: en halunnut omaa ääntäni videolle. Tähän keksin nopeasti ratkaisun ja aloin etsiä tekoälypohjaista ohjelmaa, jolla voin tehdä selostuksen ilman omaa ääntäni. Käyttötarkoitukseen sopiva ohjelma löytyikin, kun jaksoi tarpeeksi kauan etsiä. Muunsin ohjelmalla jo tehdyt ääniraidat, ja ohjelma osoittautui erittäin toimivaksi. Ohjelma luki myös kirjoitetut tekstit. Tein tällä ohjelmalla selostuksen koko videolle ja näin sain selostuksen koko videoon ilman omaa ääntäni. Lopuksi lisäsin videolle vielä Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen brändikäsikirjasta pelastuslaitoksen logon, joka näkyy kuvassa koko videon ajan. Seuraavaksi otin videosta ensimmäisen version ulos. Tämä versio oli tarkoitus näyttää kaikille työvuoroille sekä esihenkilöilleni. Video piti vielä siirtää sellaiseen paikkaan, jossa kaikki työvuorot sen pääsevät katsomaan. Tähän Vimeo osoittautui toimivaksi paikaksi. Siirsin videon Vimeoan ja jaoin linkin kaikille työvuoroille sähköpostilla, jossa samalla pyysin palautetta videosta.

6.4 Palaute ja kehitysideat

Sain videosta pääosin todella positiivista palautetta. Video otettiin vastaan hyvin, ja se koettiin jokaisessa työvuorossa hyödylliseksi, varsinkin harjoituksen edellä katsottavaksi ja harjoituksen kertaamiseen. Videon samanaikainen kuvaaminen eri kuvakulmista selkeytti palautteen mukaan videota, ja havainnollistavat lisäkuvat koettiin myös tarpeellisiksi. Videon ääniraidalle tallennettu selostus selkeytti videota huomattavasti. Videon pituus koettiin sopivaksi, eikä sisältöä ollut liikaa yhdeksi kertaa.

Kehitysideana palautteissa tuli, että pelastajan mukana olevat varusteet voisi näyttää jokaisen suorituksen alussa eikä kerralla koko videon alussa, kuten tällä videolla. Lisäksi toivottiin enemmän havainnollistavia lisäkuvia tärkeistä kohdista.

7 HARJOITUSSUUNNITELMAN JA RISKIANALYYSIN LAATIMINEN

Tekemäni harjoitussuunnitelman tarkoitus on olla valmis pohja tuleviin hissipelastusharjoituksiin. Korkeanpaikan kouluttajan tarvitsee vain lisätä suunnitelmaan päivämäärä, koulutettavien henkilöiden nimet sekä tarvittavat ajoneuvot. Näihin suunnitelmasta löytyy valmiit kohdat, johon ne lisätään. Muuten kouluttajan tarvitsee vain tarkistaa, että suunnitelman aikataulu ja muut asiat täsmäävät hänen aikomaansa harjoitukseen.

Harjoitussuunnitelman laatimisessa ensimmäinen tehtävä oli etsiä ajantasainen harjoitussuunnitelman pohja, josta löytyy uusi Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen logo. Mallipohjan löytymisen jälkeen aloin tutkimaan edellisten vuosien harjoitussuunnitelmia. Yritin löytää näistä vanhoista suunnitelmista keskeisimmät asiat ja tiivistää ne kaikki uuteen harjoitussuunnitelmaan. Merkitsin suunnitelmaan valmiiksi tavoitteet ja harjoituksen valmisteluun liittyvät asiat. Suunnitelmassa kerrotaan myös, mitä kalustoa käytetään, koska harjoitus tehdään yleensä aina samalla kalustolla. Lopuksi suunnitelmaan laitoin suuntaa antavan aikataulun harjoituksen kulusta. Aikatauluun on kirjattu siirtymät harjoituspaikalle ja takaisin. Aikatauluun on myös kirjattu ajat ruokailulle, kaluston huollolle sekä palautteelle. Aikataulu on suuntaa antava, ja kouluttaja voi tehdä aikatauluun halutessaan helposti muutoksia.

Riskianalyysini tekeminen pohjautui edellisen riskianalyysin hyödyntämiseen sekä palaveriin korkeanpaikan kouluttajan kanssa. Riskianalyysipalaverissa kartoitimme uudestaan riskit muuttuneen pelastustoimintatavan takia. Palaverissa löytyi muutamia riskejä lisää sekä muutaman riskin todennäköisyys muuttui. Kokonaisuutena riskianalyysi pysyi hyvin paljon samanlaisena. Päivitin uudet riskit ja todennäköisyydet analyysiin sekä selkeytin riskianalyysin ulkoasua. Lopuksi pohdimme, tarvitseeko harjoitukseen tehdä muutoksia, jotka mahdollistavat uusien riskien hallinnan. Riskin pieneen todennäköisyyteen perustuen emme tehneet harjoitussuunnitelmaan muutoksia. Kokonaisuutena harjoitukseen ei tullut muutoksia analyysipalaverin seurauksena.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöprojektin tarkoituksena oli päivittää hiihtohissistä pelastamisen kouluttamiseen käytettävä koulutusmateriaali. Tavoitteenani oli parantaa käytettävän koulutusmateriaalin selkeyttä ja informatiivisuutta. Lisäksi halusin tehdä harjoitussuunnitelmasta helposti hyödynnettävän jatkossa ja päivittää harjoituksen riskianalyysin.

Riskianalyysin tekemisen yhteydessä huomasin, että sen päivittäminen säännöllisesti on tärkeää, sillä tilanteet ja toimintatavat voivat muuttua ajan myötä. Palaveri korkeanpaikan kouluttajan kanssa antoi mahdollisuuden käydä läpi uusia riskejä ja arvioida mahdollisia muutoksia harjoitussuunnitelmaan.

Harjoitussuunnitelman laatiminen oli tärkeä osa harjoituksen valmistelua. Suunnitelmassa oli otettava huomioon monet eri tekijät, kuten tavoitteet, käytettävä kalusto ja aikataulu. Suunnitelman tuli olla selkeä ja helposti muokattavissa oleva dokumentti, johon kouluttaja voi tehdä muutokset vaittomasti. Suunnitelman tekeminen olemassa olevasta pohjasta oli mielestäni järkevää, sillä se säästi aikaa ja varmisti, että kaikki tarvittavat asiat otettiin huomioon.

Videon aiheen valintaan vaikuttivat käytännön tarpeet ja ajankohtaisuus, mikä oli mielestäni järkevää. Videon suunnittelu- ja toteutusprosessi oli hyvin harkittu ja onnistuneesti organisoitu. Suunnitteluvaiheessa oli tärkeää määritellä videolle selkeästi tavoitteet. Ennen kuvausta laatimani käsikirjoitus varmisti, että kaikki tarvittavat asiat tulivat kuvatuksi. Kuvauspäivän suunnittelussa otin huomioon hälytysvalmiuden, sään sekä ajankohdan, ja aamupäivän valinta kuvausajankohdaksi osoitautui erittäin onnistuneeksi. Samoin henkilöresurssien tarpeen arviointi onnistui hyvin.

Kuvaaminen sujui suunnitellusti lukuun ottamatta kuvauspäivän henkilöresurssien vajeusta, mikä vaikutti kuvausprosessin sujuvuuteen. Editointivaiheessa kohtasin muutamia odottamattomia ongelmia, mutta niihin löytyi ratkaisut, ja editointiprosessi sujui loppujen lopuksi hyvin. Erityisesti ääniraidan muokkaaminen tekoälyllä oli mielestäni onnistunut ratkaisu, ja lopputulos vaikutti toimivalta. Koulutusvideosta saamani palaute vahvisti, että se koettiin hyödylliseksi ja informatiiviseksi. Saamani palaute vahvisti myös onnistumistani videon suunnittelussa ja toteutuksessa. Palautteissa esitetyt kehitysideat voin hyödyntää jatkossa kehittääkseni koulutusvideoita vieläkin tehokkaammiksi.

Yhteenvedona voin todeta, että vaikka prosessiin sisältyi odottamattomia haasteita, niin suunnitelmallisuus, joustavuus ja luovuus auttoivat ratkaisemaan ne tehokkaasti. Lopputuloksena sain selkeän, informatiivisen ja hyvin toteutetun koulutusvideon hiihtohissistä pelastamiseen sekä selkeästi laaditun harjoitussuunnitelman ja riskianalyysin kouluttajan käyttöön.

LÄHTEET

DeBell, Andrew 2019. How to create effective training videos in 2023. Hakupäivä 17.11.2023.
<https://waterbearlearning.com/create-training-videos/>.

F. Learning Studio 2021. 8 Different Types Of Training Videos And When To Use Them. Hakupäivä 16.11.2023. <https://flearningstudio.com/types-of-training-videos/>.

Hemmer, Alexandra 2022. What is video-based learning? The future of learning explained. Hakupäivä 16.11.2023. <https://www.easygenerator.com/en/blog/e-learning/what-is-video-based-learning/>.

Punainen Risti 2022. Yleisohje valmiusharjoituksen suunnitteluun. Hakupäivä 14.3.2024.
<https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/2022%20Harjoituksen%20suunnitteluohje.pdf>.

Suomen Riskienhallintayhdistys ry 2012. Näin teet hyvän riskianalyysin. Hakupäivä 8.1.2024.
<https://pk-rh.fi/riskienhallintaprosessi/rh-prosessin-vaiheet/riskianalyysi.html>.